

WALNE ZEBRANIE CZŁONKÓW INSTYTUTU ZACHODNIEGO
IM. ZYGMUNTA WOJCIECHOWSKIEGO

Walne Zebranie Członków Instytutu Zachodniego im. Zygmunta Wojciechowskiego odbyło się dnia 30 marca 1989 r. w Sali Czerwonej Pałacu Działyńskich. Otwarcia dokonał prezes Kuratorium prof. Henryk Olszewski, a w prezydium zasiadli: prof. prof. Antoni Czubiński, Janusz Pajewski, Henryk Olszewski, Czesław Łuczak, Marian Wojciechowski. Porządek Walnego Zebrania był następujący:

1. Zagajenie
2. Wybór przewodniczącego Zebrania
3. Przyjęcie protokołu Walnego Zebrania z 23 marca 1988 r. (protokół został opublikowany w „Przeglądzie Zachodnim” nr 4, 1988, ss. 175 - 181)
4. Sprawozdanie Kuratorium z działalności w 1988 r.
5. Sprawozdanie Dyrektora Instytutu Zachodniego za rok 1988
6. Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej
7. Dyskusja nad sprawozdaniami
8. Powzięcie uchwały w sprawie udzielenia Dyrekcji Instytutu Zachodniego absolutorium
9. Wykład prof. dra hab. Mariana Wojciechowskiego pt. *Geneza drugiej wojny światowej*
10. Wybór Kuratorium na lata 1989 - 1991
11. Powołanie nowych członków Instytutu Zachodniego.
12. Wręczenie nagród Instytutu Zachodniego za najlepsze prace naukowe w zakresie niemcoznawstwa w roku 1988
13. Wolne głosy i wnioski
14. Zamknięcie Zebrania

1. Otwierając Zebranie prof. H. Olszewski stwierdził, że dochodzi ono do skutku na mocy art. 15 statusu Stowarzyszenia. Walne Zebranie jest najwyższym organem Towarzystwa. Tegoroczne było zebraniem wyborczym, ponieważ kończyły trzyletnią kadencję Kuratorium i Komisji Rewizyjnej. Prof. H. Olszewski powitał w imieniu Kuratorium przybyłych, przedstawicieli nauki, władz politycznych miasta i województwa poznańskiego, a w szczególności prezydenta m. Poznania Andrzeja Wituskiego, kierownika Wydziału Nauk KW W. Malinowskiego, wicedyrektora Departamentu I MSZ Jerzego Mąkosę, a także członków honorowych, założycieli-seniorów; autorów nagrodzonych prac, przedstawicieli prasy i telewizji oraz pozostałych gości. Szczególne słowa powitania skierowano na ręce członka Towarzystwa Niemiecko-Polskiego z Hanoweru, który reprezentował jednocześnie Zarząd Towarzystwa Niemiecko-Polskiego RFN w Düsseldorfie, Theo Jagemanna-Jerzykiewicza.

Minutą ciszy uczczono zmarłych w ubiegłym roku członków Instytutu Zachodniego: em. prof. zwyczajnego UMK, członka honorowego Karola Górskiego, członka założyciela Instytutu dra Leopolda Glucka, em. prof. zwyczajnego AE w Krakowie Stanisława Hoszowskiego, dyrektora WAP w Opolu dra Stefana Popiolka, em. prof. zwyczajnego UW Mariana Małowista, em. prof. zwyczajnego UMCS Tadeusza Mencla, prof. zwyczajnego Akademii Nauk Społecznych w Warszawie Jana Tomickiego, prof. zwyczajnego UW Jerzego Stembrowicza.

2. Na przewodniczącego Zebrania wybrano prof. Janusza Pajewskiego. Na wstępie zwrócił się on do zebranych z propozycją zmiany w porządku obrad. Dotyczyła ona wręczenia medali „Rodła” przyznanych przez Stowarzyszenie Wisła-

-Odra. Otrzymali je: Halina Całka, Antoni Czubiński, Janusz Deresiewicz, Lech Janicki, Zbigniew Kulak, Czesław Łuczak, Henryk Małecki, Zdzisław Nowak, Henryk Olszewski, Marian Olszewski, Karol Marian Pospieszalski, Marian Wojciechowski oraz pośmiertnie: Kazimierz Kolańczyk, Władysław Rusiński, Janusz Sobezak, Mieczysław Suchocki, Władysław Tomaszewski. Aktu dekoracji dokonali: prezydent m. Poznania Andrzej Witulski i wiceprezes Zarządu Wojewódzkiego Stowarzyszenia Wisła-Odra dr Jan Prędki. W imieniu odznaczonych podziękowanie złożył doc. Marian Olszewski.

3. Prof. J. Pajewski poinformował, że protokół z Walnego Zebrania, które odbyło się 23 marca 1988 r., znajduje się do wglądu, ponadto został on opublikowany w „Przeglądzie Zachodnim”. W związku z tym zrezygnowano z jego odczytania.

4. Prof. H. Olszewski zabrał głos, uzupełniając sprawozdanie Kuratorium. Przypomniał na wstępie, że działalność Instytutu jako Towarzystwa spleta się z jego działalnością jako placówki naukowo-badawczej. Następnie krótko omówił poczynania Kuratorium w roku ubiegłym. Członkowie Kuratorium uczestniczyli w pracach Instytutu poprzez swój udział w różnych gremiach i konferencjach. W lutym br. wspólna delegacja Kuratorium i Instytutu złożyła sprawozdanie z działalności ministrowi spraw zagranicznych Tadeuszowi Olechowskiemu. Mówca podkreślił, że o znaczeniu Instytutu decyduje również fakt, że posiada własne prężnie działające wydawnictwo oraz że jego badania zostały włączone do Centralnego Programu Badań Niemcoznawczych nr 11.06. Prezes Kuratorium i niektórzy jego członkowie wchodzili również w skład komisji oceniającej prace zgłoszone na konkurs Instytutu Zachodniego na najlepsze publikacje o tematyce niemcoznawczej, Kuratorium opiniowało także kandydatury na nowych członków Instytutu.

Prof. H. Olszewski zwrócił również uwagę na poważne problemy materialne, z jakimi boryka się wciąż Instytut oraz na jego ciągłą niepewność finansową. Dalej mówca przypomniał, że w ubiegłym roku przedmiotem zadowolenia było powołanie filii Instytutu Zachodniego jako Towarzystwa w Szczecinie i Zielonej Górze, lokalnych ośrodków niemcoznawczej myśli naukowej. Jednakże — jak stwierdził — można zauważyć pewne zmniejszenie zainteresowania naukowców tą problematyką. O tej tendencji świadczy również mniejsza aktywność polskich uczestników II Kolokwium Polsko-Zachodniemieckiego, zorganizowanego przez Instytut Zachodni oraz Towarzystwo Niemiecko-Polskie RFN i także regionalne towarzystwo w Hanowerze, w dniu 16 grudnia 1988 r. Prof. H. Olszewski zaznaczył, że należy poważnie zastanowić się nad przyczynami tego zjawiska i nad tym, jak należy mu przeciwdziałać.

5. Następnie w imieniu Dyrekcji głos zabrał prof. A. Czubiński prezentując komentarz uzupełniający do wydrukowanego sprawozdania. Zauważył na wstępie, że w działalności Instytutu występuje wiele dysproporcji i spraw trudnych do rozwiązania. Instytut jest jedną z wielu placówek naukowo-badawczych o podobnym profilu. Powoduje to, iż z jednej strony mamy do czynienia z dublowaniem niektórych tematów, a z drugiej — istnieją pewne problemy dotychczas nie opracowane.

Mówca stwierdził, że Instytut zatrudniający 84 osoby na pełnych etatach i 20 na półetatach nie należy — jak na warunki polskie — do dużych placówek. Jego trudności wynikają również z faktu, że będąc towarzystwem, a jednocześnie placówką naukowo-badawczą nie mieści się w żadnym ze schematów nauki polskiej. Taki stan rzeczy jest przyczyną braku jednostki odpowiedzialnej za finansowanie Instytutu, czyli ustalenie dla niego corocznego budżetu. Prof. A. Czubiński

nawiązał do spotkania z dziennikarzami, których poinformował, że ubiegły rok był dla Instytutu wyjątkowo pomyślny, m.in. ze względu na opublikowanie większej (o 91) liczby arkuszy wydawniczych w stosunku do roku minionego. Było to możliwe dzięki pomocy finansowej kilku zainteresowanych instytucji.

Pracownicy Instytutu opublikowali w ubiegłym roku w wydawnictwie IZ oraz innych oficynach 180 prac, w tym 11 zwartych. Na podkreślenie zasługuje fakt, że zmniejszono opóźnienie w wydawaniu kolejnych tomów przygotowanych przez Wspólną Komisję Podręcznikową PRL-RFN. Do druku oddano 151 prac.

Następnie mówca zauważył, że nadal w złej sytuacji znajduje się biblioteka IZ licząca obecnie 76 tys. tomów, pochodzących głównie z wymiany z kilkudziesięcioma krajami. Trudności w udostępnianiu książek wynikają z braku powierzchni magazynowych oraz miejsca do składowania cennych periodyków obcojęzycznych. Podobne problemy odczuwa dział dokumentacji i informacji naukowej, który powinien służyć informacją nie tylko pracownikom IZ.

Prof. A. Czubiński złożył słowa podziękowania prezydentowi A. Wituskiemu za przydzielenie kilku dodatkowych pomieszczeń, które jednakże nie rozwiązują w pełni problemów lokalowych IZ. Poinformował też, iż z braku środków finansowych problematyczna stała się rozpoczęta już budowa nowego gmachu przy ul. Wieniawskiego. Dyrektor zaapelował do władz miasta o poparcie, życzliwość i pomoc w rozwiązywaniu tych trudności. O złym stanie finansowym, w jakim znalazł się Instytut (od dawna nie dokonano regulacji plac), świadczy również fakt, że w minionym roku istniała bardzo duża fluktuacja kadr: przyjęto do pracy 16 osób, ale odeszło 15.

Dalszy ciąg komentarza prof. A. Czubińskiego poświęcony był omówieniu stanu i perspektyw badań niemcoznawczych w obecnej sytuacji politycznej w Europie i na świecie. Nawiązując do problemu realizacji układu z 7 grudnia 1970 r. mówca stwierdził, że istnieje nadal wiele nieuregulowanych kwestii i to nie tylko z samą RFN, lecz z dwoma państwami niemieckimi. W obliczu nowej sytuacji politycznej zmieniają się też realia wzajemnych porozumień. Zauważalna jest zmiana nastrojów i punktów widzenia w stosunkach między Polską a RFN, a także ocena tych zjawisk przez przeciętnego obywatela. Dowodem na występujące wciąż trudności w procesie normalizacji jest również kwestia stosunku RFN do obchodów 50. rocznicy wybuchu II wojny światowej. Także stosunki z drugim państwem niemieckim NRD nie układają się pomyślnie, m.in. nadal istnieje problem Zatoeki Pomorskiej.

W tej sytuacji wobec różnorodności spraw Instytut powinien spełniać rolę informatora opinii publicznej i stworzyć ośrodek szkoleniowy w zakresie problematyki niemcoznawczej dla młodzieży. Jest to obecnie niemożliwe, ze względu na wspomniane trudności finansowe i lokalowe IZ.

Prof. J. Pajewski dziękując Dyrektorowi Instytutu za interesujące spostrzeżenia stwierdził, że wysłuchał go z ambiwalentnymi uczuciami, ponieważ z jednej strony można zauważyć znaczny wysiłek twórcy pracowników i dynamiczny rozwój prac badawczych Instytutu, a z drugiej — trudności wynikające z niezrozumienia jego roli i znaczenia jako ważnej placówki badań niemcoznawczych.

6. W imieniu Komisji Rewizyjnej sprawozdanie przedstawił dr Jan Prędko.

Na podstawie protokołu z weryfikacji bilansu za rok 1988 przeprowadzonej przez biegłego księgowego ob. Andrzeja Porębowicza, materiału sprawozdawczego władz i organów Instytutu Zachodniego oraz w oparciu o własne badania dokumentacji finansowej — Komisja Rewizyjna przedłożyła Walnemu Zebraniu następujące ustalenia i wnioski.

Bilans Instytutu Zachodniego za rok 1988 po stronie aktywów i pasywów wykazuje sumę 176 343 955,93 zł. Preliminarz dochodów i kosztów zamykał się kwotą 163 285 tys. zł. Po stronie wpływów wykonany on został w 113,67% (łącznie z własnymi środkami dochodowymi pozostałymi z 1987 r.), po stronie kosztów natomiast w 104,6%. Najwyższą pozycję wpływów, podobnie jak w latach poprzednich stanowiła planowana dotacja PAN w wysokości 132 085 tys. zł, co w stosunku do roku poprzedniego stanowiło wzrost o 77,9%. Niezależnie od tego PAN przyznała Instytutowi dotację przedmiotową w wysokości 8 879,7 tys. zł przeznaczoną na działalność wydawniczą oraz zorganizowanie konferencji wspólnej Komisji Podręcznikowej PRL-RFN. Kolejne wpływy stanowiły dotacje na dofinansowanie wydawnictw „Przeglądu Zachodniego” oraz 2 monografii — przyznane przez Zakład Badań nad Polonią w wysokości 1 100 tys. zł, Urząd m. Bydgoszczy w wysokości 1,5 mln zł oraz UAM w wysokości 1 880,7 tys. zł. Najwyższy wzrost wpływów, bo aż ośmiokrotny odnotowano przy realizacji II etapu badań w ramach Centralnego Programu Badań Niemieckich „Polska. Niemcy”. Wpływy z tego tytułu wyniosły 18 mln zł, z czego ponad 1/3 przeznaczono na zakup zestawu komputerowego IBM, stanowiącego zresztą własność UAM jako koordynatora I stopnia tych badań. Sprzedaż własnych wydawnictw przyniosła w roku sprawozdawczym 3 408 tys. zł. Zupełnie nieznaczną pozycję, tj. 49 tys. zł stanowiły składki członkowskie. Dodajmy, iż w tym zakresie plan zrealizowano zaledwie w 33%. Zaległości w opłacaniu składek członkowskich za rok 1988 w momencie badania bilansu przez biegłego księgowego wyniosły około 130 tys. zł.

W porównaniu z 1987 r. nieznacznie zmieniła się struktura wpływów. Zdecydowała o tym przede wszystkim znacznie zwiększona realizacja II etapu badań w ramach Centralnego Programu Badań Niemieckich „Polska. Niemcy” oraz spadek zarówno udziału dotacji PAN o 3% i spadek, nawet w liczbach absolutnych, wpływów ze składek członkowskich, innych wpływów wewnętrznych, a także zysków nadzwyczajnych (gratysy).

Nieznacznym jedynie zmianom uległa struktura kosztów. W poszczególnych pozycjach kosztów ich udział w kosztach ogólnych w stosunku do roku poprzedniego był zróżnicowany in plus lub in minus najwyżej o 2%.

Działalność finansową prowadzono zgodnie z obowiązującymi przepisami i dyscypliną finansową przy zachowaniu zasad oszczędności i celowości wydatków. Realizacja budżetu nie budzi zatem zastrzeżeń.

W roku sprawozdawczym Instytut w dalszym ciągu znajdował się w bardzo trudnej sytuacji lokalowej. W stosunku do lat poprzednich zanotowano nieznaczna poprawę w wyposażeniu Instytutu. Instytut korzysta od roku sprawozdawczego z zestawu komputerowego IBM, stanowiącego — jak już wspomniano — formalną własność UAM. Zakupiono też 4 maszyny do pisania oraz 5 kalkulatorów. Magazyny biblioteczne wyposażono w 40 nowych regałów. Zakupiono wreszcie samochód „Polonez” w miejsce dotychczas używanej „Wołgi”. Tego ostatniego zakupu dokonano ze środków obrotowych. Zgodnie z zaleceniem biegłego księgowego Instytut wystąpił do PAN o zrefundowanie tego wydatku.

Podobnie jak w latach poprzednich Instytut prowadził intensywną działalność naukowo-badawczą i rozwijał międzynarodową współpracę naukową, czego wyrazem były liczne wyjazdy pracowników na badania naukowe, przyjazdy gości zagranicznych, organizowanie konferencji oraz udział pracowników Instytutu w krajowych i zagranicznych sympozjach.

Znaczne osiągnięcia zanotowano w działalności wydawniczej. Pracownicy Instytutu opublikowali 180 prac, z tego m.in. 11 publikacji zwartych i 4 tomy ma-

teriałów Komisji Podręcznikowej PRL-RFN, a oddali do druku 151 prac, w tym m.in. 9 publikacji zwartych. W porównaniu z rokiem 1987 wzrosła poważnie działalność wydawnicza. Instytut wydał drukiem 381 arkuszy wydawniczych, z czego na publikacje zwarte przypadło 205 arkuszy wydawniczych. Stanowi to odpowiednio wzrost o 23% i 21%. Te niewątpliwe osiągnięcia wymagały pokonania trudnych barier finansowych i poligraficznych.

Oceniając całokształt działalności Instytutu Zachodniego im. Zygmunta Wojciechowskiego Komisja Rewizyjna wniosowała o udzielenie przez Walne Zebranie władzom Instytutu absolutorium za działalność w roku 1988. Wniosek swój Komisja uzasadniła zgodną ze statutem działalnością Instytutu, dobrym postępem w działalności naukowej i wydawniczej oraz właściwą gospodarką finansową.

Komisja Rewizyjna nie wniosła nowych zaleceń pod adresem Dyrekcji Instytutu uznając w pełni zasadność nielicznych uwag i zaleceń zgłoszonych przez biegłego księgowego, z których część jest już w trakcie realizacji.

7. Z dużym zainteresowaniem uczestnicy Walnego Zebrania wysłuchali przemówienia przedstawiciela MSZ Jerzego Mąkosy. Przekazał on słowa podziękowania ministra spraw zagranicznych Tadeusza Olechowskiego za zaproszenie, z którego nie mógł jednak skorzystać z powodu wizyty w Polsce premiera Belgii. Dyrektor Mąkosa zwrócił się również ze słowami podziękowania do Dyrekcji i pracowników IZ za owocną pracę i wyniki badań szczególnie ważnych z punktu widzenia polityki zagranicznej PRL. Trudna sytuacja kraju nie powinna — zdaniem przedstawicieli MSZ — umniejszać znaczenia i dokonań nauki polskiej, która wspiera czynnie praktyczną stronę polityki zagranicznej. Mówca podkreślił, że w obecnych warunkach politycznych nie można przyjąć postawy wyczekującej. Potrzeby nauki są oczywiste, a jej zabezpieczenie materialne nie podlega dyskusji. Dyrektor Mąkosa zapewnił, że Ministerstwo Spraw Zagranicznych będzie udzielało swego wsparcia poczynaniom Instytutu.

W dalszej części wystąpienia przedstawiciel MSZ scharakteryzował stosunki Polski z dwoma państwami niemieckimi. W pierwszej kolejności omówił nasze kontakty z NRD. Do przeszłości należą czasy, gdy te stosunki układały się bezproblemowo; okres ten zakończył się w połowie lat siedemdziesiątych, kiedy NRD zaczęła silnie akcentować swe interesy narodowe, choć nie uległy zmianie jej podstawy ideologiczno-polityczne. Nadal zbieżna jest polityka Polski i NRD wobec Zachodu oraz stosunek do kwestii bezpieczeństwa. Istnieje jednak wiele spraw nierozstrzygniętych. Należy do nich m.in. problem ograniczenia ruchu osobowego oraz brak ustaleń w sprawie tranzytu towarów polskich do Berlina Zachodniego. Zbieżność celów strategicznych pozwoliła na przezwyciężenie impasu, jaki nastąpił po wprowadzeniu stanu wojennego w Polsce. W niektórych dziedzinach, np. w wymianie handlowej i kulturalnej osiągnięto nawet wyższy poziom niż na początku lat osiemdziesiątych. W ostatnim okresie obserwuje się także proces zbliżenia młodych pokoleń; szczególnie pomyślnie przebiegają wzajemne kontakty młodzieżowe w okresie letnim (wspólne obozy, kolonie *etc.*).

J. Mąkosa podkreślił wyraźnie, iż w interesie Polski leży dalsza aktywizacja współpracy z NRD we wszystkich dziedzinach życia, nienaruszalność współczesnych realiów terytorialno-politycznych oraz eliminowanie spraw kontrowersyjnych. Jedną z nich jest problem Zatoki Pomorskiej. Przedstawiciel MSZ scharakteryzował krótko przyczyny konfliktu, obecny stan rozmów i perspektywy pomyślnego rozwiązania sporu. Wspomniał on, iż prowadzone od 1985 r. rokowania dotyczą trzech podstawowych kwestii: rozgraniczenia wód terytorialnych, eksploatacji szelfu oraz stref rybołówczych. W rozmowach przyjęto przy tym dwie zasady: po

pierwsze konieczne jest cofnięcie granicy wód terytorialnych, po drugie musi być zachowany swobodny dostęp Polski do morza otwartego. W najbliższym czasie rozstrzygnięty zostanie też problem wspólnej granicy morskiej.

Mówca przeszedł następnie do scharakteryzowania stosunków Polski z drugim państwem niemieckim, Republiką Federalną Niemiec. Zwrócił on uwagę na główne czynniki historyczne, strategiczne i gospodarcze determinujące wzajemne kontakty. W latach siedemdziesiątych RFN była naszym najpoważniejszym partnerem gospodarczym. Należy przy tym dodać, że równocześnie Polska stała się największym z dłużników Republiki Federalnej. J. Mąkosa wyraził pogląd, iż polityka rządu RFN nie zawsze jest jednoznaczna. Mówca zauważył, że generalnym i trwałym elementem polityki Bonn jest selektywne traktowanie postanowień układu o podstawach normalizacji stosunków między obydwoma państwami. W rzeczywistości istnieje jeszcze wiele nieporozumień i niedomówień, które należy rozwiązać, by wzajemne deklaracje stały się wiarygodne. W tym też celu po wizycie ministra spraw zagranicznych RFN H. D. Genschera w Polsce powołano trzy grupy robocze: polityczną, gospodarczo-finansową oraz ds. międzynarodowych. Wkrótce dały się zauważyć konkretne efekty ich prac: rozwiązanie kwestii łączenia rodzin, podpisanie umowy o wymianie młodzieżowej oraz o współpracy naukowo-technicznej, powołanie placówek konsularnych w Krakowie i Hamburgu. Podkreślił on, iż wzajemne negocjacje były trudne i obwarowane wieloma zastrzeżeniami. RFN wykazywała dużą rezerwę i nikłą gotowość do ustępstw. W rezultacie dotychczas nie doszło do ostatecznych ustaleń w sprawie warunków oraz terminu wizyty kanclerza H. Kohla w Polsce.

Przełamanie impasu we wzajemnych rozmowach nastąpiło dopiero w styczniu bieżącego roku podczas spotkania ministra spraw zagranicznych T. Olechowskiego z ministrem H. D. Genscherem w Paryżu oraz w czasie nieoficjalnej wizyty premiera M. Rakowskiego w Bonn. Zadeklarowano wówczas gotowość do rozszerzenia i zintensyfikowania współpracy. Premier i kanclerz powołali swych pełnomocników do rozwiązywania spraw otwartych. W końcowej części wystąpienia J. Mąkosa wyraził nadzieję, że w najbliższym czasie winna nastąpić radykalna poprawa stosunków między RFN i Polską, oparta na autentycznej woli porozumienia.

Prof. J. Pajewski podziękował przedstawicielowi MSZ za wnikliwe omówienie aktualnego stanu stosunków Polski z obydwoma państwami niemieckimi i poprosił o zabranie głosu Theo Jagemann-Jerzykiewicza z Hanoweru. Na wstępie przekazał on w języku polskim życzenia od przewodniczącego Towarzystwa Niemiecko-Polskiego RFN prof. Helmuta Riddera. Wspomniał też, iż sentyment do naszego kraju wiąże się z jego polskim pochodzeniem — urodził się bowiem w Nowym Tomysłu, niedaleko Poznania. Sprawilo to m.in., że stał się po II wojnie światowej jednym z pierwszych założycieli Towarzystwa Niemiecko-Polskiego. Przez wiele lat był publicystą politycznym w Bonn i Norymberdze oraz działaczem społecznym. Na zakończenie podkreślił, iż problemy dotyczące wzajemnych kontaktów Polski i RFN, również te drażliwe, poruszane na Walnym Zjeździe, są także przedmiotem troski Towarzystwa.

8. W związku z brakiem dalszych głosów w dyskusji przewodniczący Zebrania wysunął propozycję głosowania o udzielenie Dyrekcji absolutorium za rok 1988. Uczestnicy Walnego Zjazdu jednomyślnie udzieliли absolutorium, po czym prof. Pajewski złożył szczególnie podziękowania prof. A. Czubińskiemu za trud i owocną działalność w minionym roku.

9. Wznowione po przerwie obrady zainaugurował prof. Marian Wojciechowski wygłaszając wykład nt. *Geneza drugiej wojny światowej*.

10. W związku z zakończeniem trzyletniej kadencji ustępujące Kuratorium wystąpiło z wnioskiem o powołanie nowego składu Kuratorium na lata 1989-1991. Prof. Pajewski przedstawił proponowaną listę osób: prof. dr hab. Tadeusz Bialecki, prof. dr hab. Józef Boroń, prof. dr hab. Andrzej Brożek, prof. dr hab. Karol Fiedor, prof. dr hab. Karol Jonca, prof. dr hab. Janusz Kroszel, doc. dr Tadeusz Kotłowski, dr Kazimierz Kozłowski, prof. dr hab. Czesław Łuczak, prof. dr hab. Czesław Madajczyk, prof. dr hab. Władysław Markiewicz, prof. dr hab. Henryk Olszewski, prof. dr hab. Hubert Orłowski, prof. dr hab. Janusz Pajewski, prof. dr hab. Hieronim Szczegół, prof. dr hab. Marian Wojciechowski, prof. dr hab. Edmund Wojnowski, prof. dr hab. Wojciech Wrześniński.

W głosowaniu *en bloc* przy trzech osobach wstrzymujących się od głosu wniosek został przyjęty. Zebrani na Walnym Zjeździe przychyliłi się też jednomyślnie do propozycji przewodniczącego, by Komisja Rewizyjna na następną kadencję pozostała w dawnym składzie: doc. Witold Szulc, doc. Przemysław Hauser, emer. prokurator Alfons Lehmann, dr Jan Prędko, doc. Jerzy Tyranowski.

11. Przewodniczący Walnego Zjazdu zaproponował — zgodnie z ustaleniami na posiedzeniu w dniu 29 III 1989 — powołanie na członków honorowych IZ następujących osób: prof. zw. dr hab. Mariana Wojciechowskiego (wybranego jednomyślnie) oraz redaktora Mariana Podkowińskiego (przy 5 głosach wstrzymujących się).

Następnie przedstawiono kandydatury na członków zwyczajnych: dr Maria Śmielowska, sekretarz naukowy Instytutu Śląskiego w Opolu, badacz stosunków niemiecko-polskich; prof. dr hab. Waldemar Michowicz, profesor Uniwersytetu Łódzkiego, badacz dziejów Niemiec i stosunków polsko-niemieckich; dr Władysław Stępiak, wicedyrektor Archiwum Akt Dawnych w Warszawie; dr Olgierd Samuliński, historyk emeryt, zajmuje się organizacją aparatu ucisku w okresie okupacji; dr Janusz Węc, adiunkt w UJ w Krakowie; doc. dr hab. Jacek Leoński, socjolog, wicedyrektor Instytutu Socjologii UAM, pracownik Instytutu Zachodniego; dr Jerzy Mikosz, prawnik, pracownik Instytutu Zachodniego, kierownik Działu Dokumentacji i Informacji Naukowej; dr Marian Woźniak, pracownik Instytutu Zachodniego, badacz dziejów okupacji hitlerowskiej w Polsce. Ponadto padły dodatkowe kandydatury z sali: prof. Maria Wawrykowa zgłosiła kandydaturę dr Krystyny Szelańskiej, która została przyjęta z 1 głosem sprzeciwu; dr Restytut Staniewicz zaproponował kandydaturę Jana Józefa Lipskiego, jednakże wniosek upadł; red. Hubert Kozłowski zgłosił kandydaturę dra Lucjana Mochowskiego, która również upadła; prof. Hubert Orłowski zaproponował dwie kandydatury: doc. Krzysztofa Kuczyńskiego, którą przyjęto przy 1 głosie wstrzymującym się oraz doc. Tadeusza Namowicza, którą przyjęto przy 3 głosach wstrzymujących się.

12. Wyniki konkursu na najlepsze prace w dziedzinie badań niemiecoznawczych w 1988 r. przedstawił prof. H. Olszewski. Na posiedzeniu w dniu 13 lutego 1989 r. Komisja Nagród IZ w składzie: przewodniczący prof. dr hab. Henryk Olszewski, prezes Kuratorium IZ, członkowie — prof. dr hab. Lech Janicki, wicedyrektor IZ, prof. dr hab. Hubert Orłowski, UAM w Poznaniu, prof. dr hab. Stanisław Sierpowski, UAM w Poznaniu, prof. dr hab. Andrzej Kwilecki, UAM w Poznaniu (nie uczestniczył w posiedzeniu), sekretarz — dr Bogdan Koszel, kierownik Zakładu Nauk Politycznych IZ, rozpatrzyła ok. 40 prac. Sponsorem nagród było Ministerstwo Edukacji Narodowej, które przeznaczyło na ten cel dotacje w wysokości 2 mln zł. W roku bieżącym odstąpiono od tradycyjnego ceremoniału wręczania nagród i odczytano jedynie listę przyznanych przez Jury nagród i wyróżnień:

I nagroda:

prof. dr hab. Czesław Łuczak, UAM w Poznaniu za całokształt dorobku naukowego, a zwłaszcza za monografię pt. *Od Bismarcka do Hitlera. Polsko-niemieckie stosunki gospodarcze*. Poznań 1988.

II nagroda:

1. prof. dr hab. Tomasz Szarota, Uniwersytet Warszawski, za monografię pt. *Niemiecki Michel. Dzieje narodowego symbolu i autostereotypu*, Warszawa 1988.
2. dr Maria Zmierczak, UAM w Poznaniu, za monografię pt. *Spory o istotę faszyzmu*. Poznań 1988.
3. prof. dr hab. Józef Chlebowczyk, UŚ w Katowicach, pośmiertnie za monografię pt. *Między dyktatem, realiami a prawem do samookreślenia: prawo do samookreślenia i problem granic we wschodniej Europie Środkowej w pierwszej wojnie światowej i po jej zakończeniu*. Warszawa 1988.
4. prof. dr hab. Janusz Sobczak, IZ w Poznaniu, pośmiertnie za monografię pt. *Polska w propagandzie i polityce III Rzeszy w latach 1939 - 1945*. Poznań 1988.

III nagroda:

1. doc. dr hab. Zbigniew Kowalski, Instytut Śląski w Opolu za monografię pt. *Powrót Śląska Opolskiego do Polski*. Opole 1988.
2. dr Edmund D m i t r ó w, Uniwersytet Warszawski, filia w Białymstoku, za monografię pt. *Niemcy i okupacja hitlerowska w oczach Polaków: poglądy i opinie z lat 1945 - 1948*. Warszawa 1987.
3. doc. dr hab. Edyta Połczyńska, UAM w Poznaniu, za książkę pt. *Im polnischen Wind. Beiträge zum deutschen Zeitungswesen, Theaterleben und zur deutschen Literatur im Großherzogtum Posen 1815 - 1918*. Poznań 1988.
4. prof. dr hab. Anna Wolff-Powęska, IZ w Poznaniu, za monografię pt. *Niemiecka myśl polityczna wieku oświecenia*. Poznań 1988.
5. doc. dr hab. Marian Walczak, IZ w Poznaniu, za monografię pt. *Działalność oświatowa i martyrologia nauczycielstwa pod okupacją niemiecką 1939 - 1945*. Warszawa 1988.
6. doc. dr hab. Erhard Cziomer, UJ w Krakowie, za monografię pt. *Polityka zagraniczna RFN, uwarunkowania, cele, mechanizmy decyzyjne*. Warszawa 1988.
7. doc. dr hab. Jan Kosim, Uniwersytet Warszawski, za monografię pt. *Przeciw Świętemu Przymierzu. Z dziejów współpracy demokratów polskich i niemieckich w latach trzydziestych XIX w.* Warszawa 1988.

Wyróżnienia:

1. doc. dr hab. Tadeusz Kotłowski, UAM w Poznaniu, za monografię pt. *Kryzys 1923 r. w Niemczech*. Poznań 1988.
2. doc. dr hab. Edmund Rosner, *Między erosem a civitas. Życie i twórczość Almy Johan Koenig*. Katowice 1987.
3. doc. dr hab. Tadeusz Namowicz, Uniwersytet Warszawski, za wstęp i opracowanie antologii pt. *Wybór pism J. G. Herdera*. Wrocław 1988.
4. dr Zygmunt Wygocki, emeryt, za monografię pt. *Gniezno i powiat gnieźnieński w Powstaniu Wielkopolskim 1918 - 1919*. Poznań 1988.

5. dr hab. W. Pelpiński, Uniwersytet Gdański, za monografię pt. *Prasa polska na Pomorzu w okresie II Rzeczypospolitej*. Gdańsk 1988.
6. doc. dr hab. Krzysztof A. Kuczyński, Uniwersytet Łódzki, za monografię pt. *Polnische Literatur. Von den Anfängen bis 1985. Eine Bibliographie*. Darmstadt 1987.

Jury postanowiło jednocześnie specjalnym dyplomem uhonorować pracę zbiorową pod red. doc. dra hab. Jana Barcza z Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych w Warszawie pt. *Historyczne, polityczne i prawne aspekty tez RFN o niemieckiej mniejszości narodowej w Polsce*. Warszawa 1988.

W imieniu laureatów podziękowanie Komisji za trud, pracę i uznanie dla wszystkich badaczy złożył prof. Cz. Łuczak. Równocześnie zapewnił on, iż nagrodę traktuje jako bodziec do dalszych wzmoczonych badań w dziedzinie niemcoznawstwa.

13.-14. Z uwagi na brak wolnych wniosków prof. J. Pajewski podziękował przybyłym za udział w Zebraniu, profesorowi M. Wojciechowskiemu za interesujący wykład oraz Dyrekcji IZ za trud w kierowaniu placówką. Walnemu Zjazdowi towarzyszyła — jak co roku — wystawa nagrodzonych prac oraz sprzedaż najnowszych publikacji IZ.

Maria Wagińska-Marzec
Romualda Zwierzycka